

van már annak a pepita ruhának, amely a drága szőrmebunda levetése után Sallyn marad, akárcsak annak a rakott címetszínűnek, gimnazistalányokhoz illőnek, nemkülönben mint a szerény fehér kombinének. Nem táncosnőre valló szerelés. Sehol egy merészebb vonal, élénkebb szín, feltűnést keltő részlet. Minden korrekt, puritán, polgárian ízléses. Ilyen ruhában nem lehet valaki táncosnő — nem lehet: Sally Bowles. Sőt, amit kétségtelenül észre kellett volna venni: a történet vége sem lehet logikus. Sally nem akar elmenni Cliffel Amerikába, inkább visszamegy abba az ordenáré klubba. Győz igazi énje, győz benne a táncosnő. Ezt elhiszem, Sally ilyen, a szélsőségek embere. De éppen ezért valószínűtlen darabvégi elhatározása. Mert hiányzik belőle a drámai küzdelem, mert egy kispolgárian béna és szőid nő — amilyen az előadás második részében Sally — képtelen az efféle váratlan fordulatokra. Vagy ennek a lehetősége mindig ott vibrált Sallyban? Akkor meg miért volt jelene- teken át láthatatlan? Sally megpróbálhat alkalmazkodni, de mindig Sally marad. Az előadásból — koncepció és a ruhák miatt — épp az igazi Sally tűnt el.

GEROLD László

K É Z Ő M Ű V É S Z E T

MAGYAR GRAFIKAI KIÁLLÍTÁS ÚJVIDÉKEN*

Az új magyar grafika törekvéseit nem lehet egybehangzóan meghatározni. Ez a bemutatás sem törekszik egyszólamúságra. Amit nemcsak az bizonyít, hogy a kiállított képek közül csak kevésről mondható egyértelmű műfaji meghatározás, hanem az is, hogy a bemutatott képek mind kivétel nélkül a vizualitás nagy és — mind rémisztőbbben — határtalan birodalmát kutatják, a közlésezközök óriási legyezőjét mutatva fel. A népi díszítés silizálódásától a tiszta felületek egymásba játszásáig, a pillanatot — fotóval vagy egy karcolással — művé merevítő ötletektől a filozófiai kontemplációkig, a kolláztól a teljesen elvonatkoztatott közlésekig terjed ennek a tárlatnak az információs eszköztára. És, persze, folytatni lehetne még az ellentétek ilyen összekapcsolását. Azt mondhatnánk, a változatosság, a sokirányú variálhatóság jellemzi ennek a tárlatnak az anyagát, de ezt nem mondhatjuk ki kételkedő kérdés nélkül. Mert a változatosság csak látszata ennek a tárlatnak. Ha közelebről kívánjuk felismerni az egyes grafikai lapok, fotók, montázsok lényegét,

* Az újvidéki Radivoj Cirpanov Munkásegyletem képtárában, A Modern Magyar Grafika című kiállításon elhangzott megnyitók.

vagyis ha megkíséreljük végiggondolni a képeket alkotó jelek mondatfüzéreit, akkor könnyen kideríthető, — ha ebben a pillanatban még megnevezhetetlenül is — szinte minden bemutatott alkotásnak van egy belső magja, látványon túli vagy a látványt irányító jelentése, s e magok, e jelentések a kifejezőeszközök változatossága ellenére *jeleznek egy közös gondolatmenetet*. Persze, én nem tudom végigkövetni a bemutatkozó művészek közös gondolatsorát, csak néhány meghatározójára mutathatok rá. Egyrészt szembetűnő az itt bemutatkozó alkotók idegenkedése a tiszta vizualitástól, a tiszta grafikai nyelvtől. Aminek egyik következménye, hogy szinte minden kép több nyelvi, vagy pontosabban, jelréteget épít a műbe, másik következménye — nyilván a fontosabbik —, hogy minden kép vizuális elrendezése történelmileg is megragadható tapasztalatra vagy élményre utal. Ezért egyáltalán nem meglepő, hogy a bemutatott képek legtöbbjének „tartalmas” címe van. És éppen ezért talán nem túlzás azt állítani, hogy az utóbbi években a magyar történelemről érdemlegesen a film mondott, a jelenről viszont a képzőművész (az új magyar zenével együtt) számba vehetőbb módon nyilatkozott, mint mondjuk a költészet. Ennek a közös gondolatsornak egy másik meghatározója az új magyar grafika szoros kötődése a vizuális hagyományokhoz, amit jelezni lehet mind a képi gondolkodás népi változatainak stilizálásával, mind pedig a nagy elődök, Kassák, Vasarely, Kemény Zoltán nevével, bár első pillanatra ez a tárlat semmit sem kínál hagyományosként. És végül még egy mozzanata ennek a közös gondolatmenetnek. A képek nagy részén szembetűnő az erős funkcionáltság, a közvetlen feladatvállalás. Mégpedig nem általános és elvont célokért, hanem szinte mindig és következetesen a mindennapiakért, amit legmeggyőzőbben bizonyít az égő tojás és a tojástartóban heverő kokszszem helycseréje . . . Persze, nemcsak a környezetvédelem inspirálta ezeknek a mindennapokhoz szóló felkiáltójeleknek a tartalmát, hanem az ember önvédelme, az emberi integritás megőrzésének és megvédésének nemes, művészi szándéka.

BÁNYAI János

*

Ha belelapozunk az európai biennálék katalógusaiba, a tárlaton részt vevők döntő többségével találkozhatunk. Itt-ott a díjnyertesek között is. Ennek az apróságnak az a pikantériája, hogy ezen a grafikai kiállításon főként festők és szobrászok vesznek részt. Par excellence grafikusok csak kettő van: Pásztor Gábor és Prutkay Péter.

Egy tárlatot nézhetnek meg Önök, mely a magyar grafikának egy speciális szeletét mutatja be. Ez a társaság, mely itt Újvidéken jelentkezik, nem egy csoport, elképzeléseik tendenciái is szíjjelhangzóak. Mi indokolja együtt jelentkezésüket mégis?

Egy el nem hanyagolható közösség.

Hogy ezt érzékeltessem, egy személyes vallomással kell kezdenem. Szeretem Swiftet.

Guliverről írja, hogy amikor Laputába érkezett, a groteszk tömeg egy részének a kezében furcsa cséphadarókat pillanatott meg, amelyeknek a végén egy hólyag volt borsóval vagy kavicssal töltötten. Nem értette rendeltetésüket. Később kiderült, hogy a szigetlakók a filozófiai elmékedések oly kiszámíthatatlan mélységeibe merülnek, hogy képtelenek minden beszédre — valóban teljesen süketek és vakok más ember gondolatközléseivel szemben. Hogy a transzból visszatérjenek, fizikai riasztásra van szükségük. Ezt végzik el a töltött hólyagokkal, a swifti megfogalmazásban lélektani légycsapókkal.

Annak a nemzedéknek a tagjai, akiknek munkáit itt láthatják, erre a lélektani légycsapó szerepre vállalkoztak még a hatvanas évek közepének Magyarországon, „a kvalitásosan konzervatív” magyar képzőművészeti életben.

A feladat nem volt túl hálás.

De szerepe annál fontosabb.

Ablakot nyitott a világra az egyetemes művészet nevében.

Legteljesebb közös jelentkezésünkön, az „R” kiállításon, Solymár István mondott beszédet. Befejezésül őt szeretném idézni:

„Hagyománytalan alkotók nincsenek. Martin du Gard mégis azokat a fiatalokat értékelte, akik ,káromkodással lépnek az életbe’. Ez a ,káromkodás’, vagyis a régivel szembeni követelése, előhívása az újnak, összeköt korban, stílusban távol állókat: mindazokat, kiknek útját — a pillanatnyilag érvényesnek látszó jón, rosszon túl — belső szükség-szerűség kényszere határozza meg. Az ilyen alkotók eltéríthetetlenül haladnak útjukon, nem a csatlakozásban keresik céljukat, sem ó, sem új divatok követésében.”

Kérem, nézzék meg a kiállítást abban a reményben, hogy találnak ilyet a kiállítók között.

CSÁJI Attila

TÁJÉKOZÓDÁS

EGY HUMORISTA TÖRTÉNELMI LÁTOMÁSA

Asterix-füzetek, Forum, Újvidék

A múlt év novemberében hunyt el Rané Goscinny francia humorista, a *Talpraesett Tom* és az *Asterix* című képregénysorozat szerzője. Az írásai alapján megrajzolt képregények népszerűségének csupán egyik ve-